

Drda, Miloš; Zajíc, Rudolf

K metodice třídění středověké keramiky na Táborsku

Archaeologia historica. 1983, vol. 8, iss. [1], pp. 175-188

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139452>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

K metodice třídění středověké keramiky na Tábořsku

MILOŠ DRDA — RUDOLF KRAJČIČ

Tábořsko patří mezi regiony, kde již od počátku 20. století probíhá rozsáhlý archeologický výzkum středověkých lokalit. Přestože počáteční výkopy (Sezimovo Ústí, Kozí Hrádek, Tábor, Sedlec, Příběnice aj.) byly prováděny amatérsky, nahromadily velké množství hlavně keramického materiálu. Od r. 1962 probíhá systematický archeologický výzkum předměstí Sezimova Ústí, tzv. Nového Města, od roku 1963 následoval systematický výzkum zaniklých středověkých osad jako ekonomického zázemí středověkého Sezimova Ústí¹ a v roce 1966 započal výzkum historického jádra města Tábora.

Kromě těchto velkých archeologických výzkumů, týkajících se období středověku, byly příležitostně zkoumány v menším rozsahu i další lokality v uvedeném regionu (Příběnice, Mílevsko ad.). Materiál, získaný z těchto výzkumů je uložen, nebo postupně ukládán, v centrálním depositáři Muzea husítského revolučního hnutí Tábor.

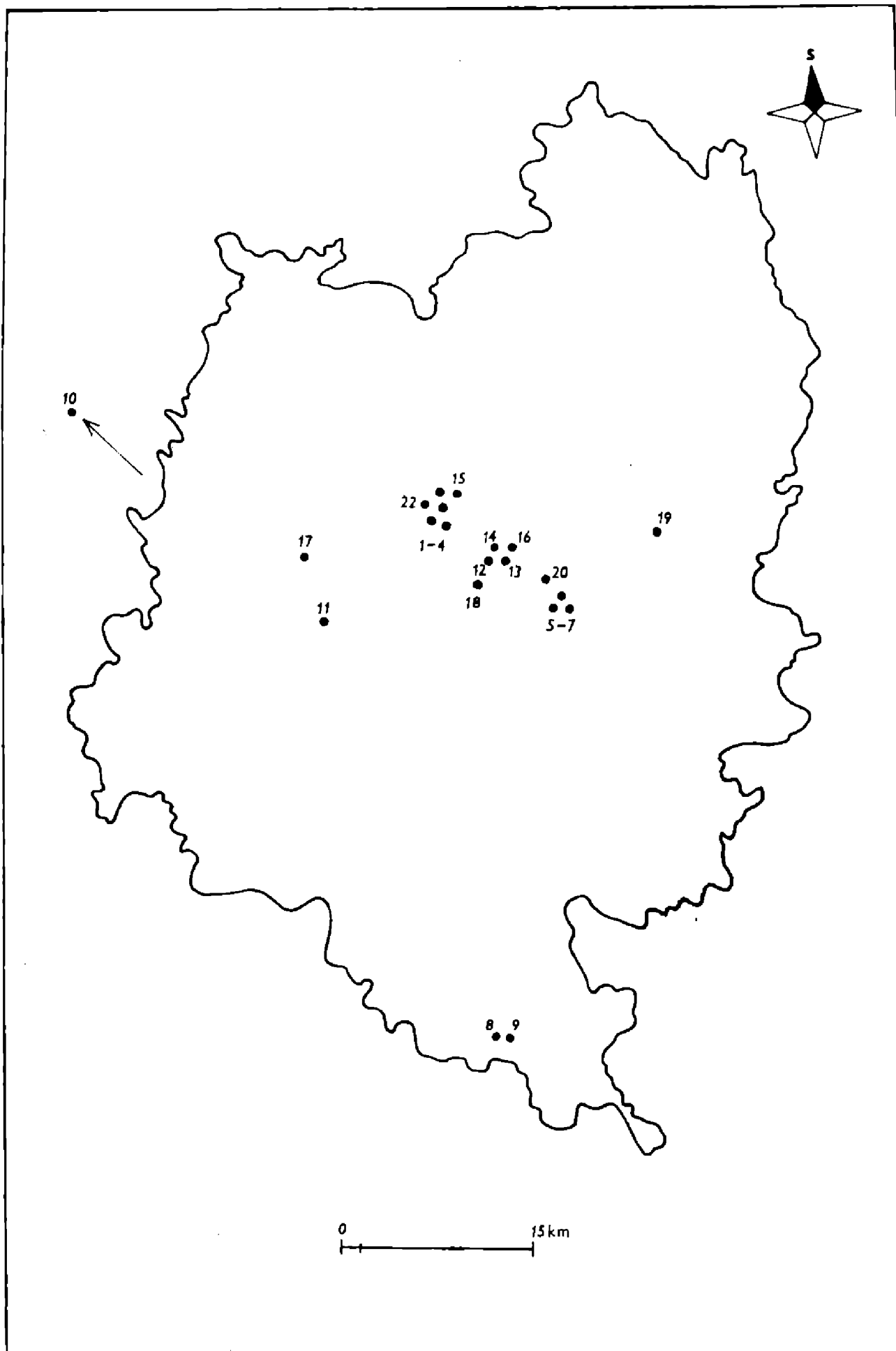
Za daného stavu nárůstu považujeme pro následující systematickou práci s nalezeným inventářem za podstatné jeho utřídění, a to v prvé řadě klasifikaci nejrozsáhlejší části této sbírky, tj. středověké keramiky a v jejím rámci především keramiky kuchyňské a stolní. K tomuto třídění bylo použito nejen materiálu z výzkumů Muzea HRH Tábor, ale, po dohodě s AÚ ČSAV Praha, i nálezů z jeho výzkumů (Sezimovo Ústí, ZSO Kravín, Vlkov).

Námi předkládaná práce je pokusem o otevřený deskripční systém, založený na užití desetinného numerického kódu. Na vypracovávání klasifikačního schématu pracujeme od roku 1980. Jeho smyslem je, nejen umožnit přesný popis a třídění nejpočetnější části středověké keramiky, tj. keramiky kuchyňské a stolní, a její co možná nejjemnější chronologii, ale i vyhodnocení ve smyslu historických a výrobně-ekonomických vztahů a souvislostí středověkého hrnčířského řemesla.

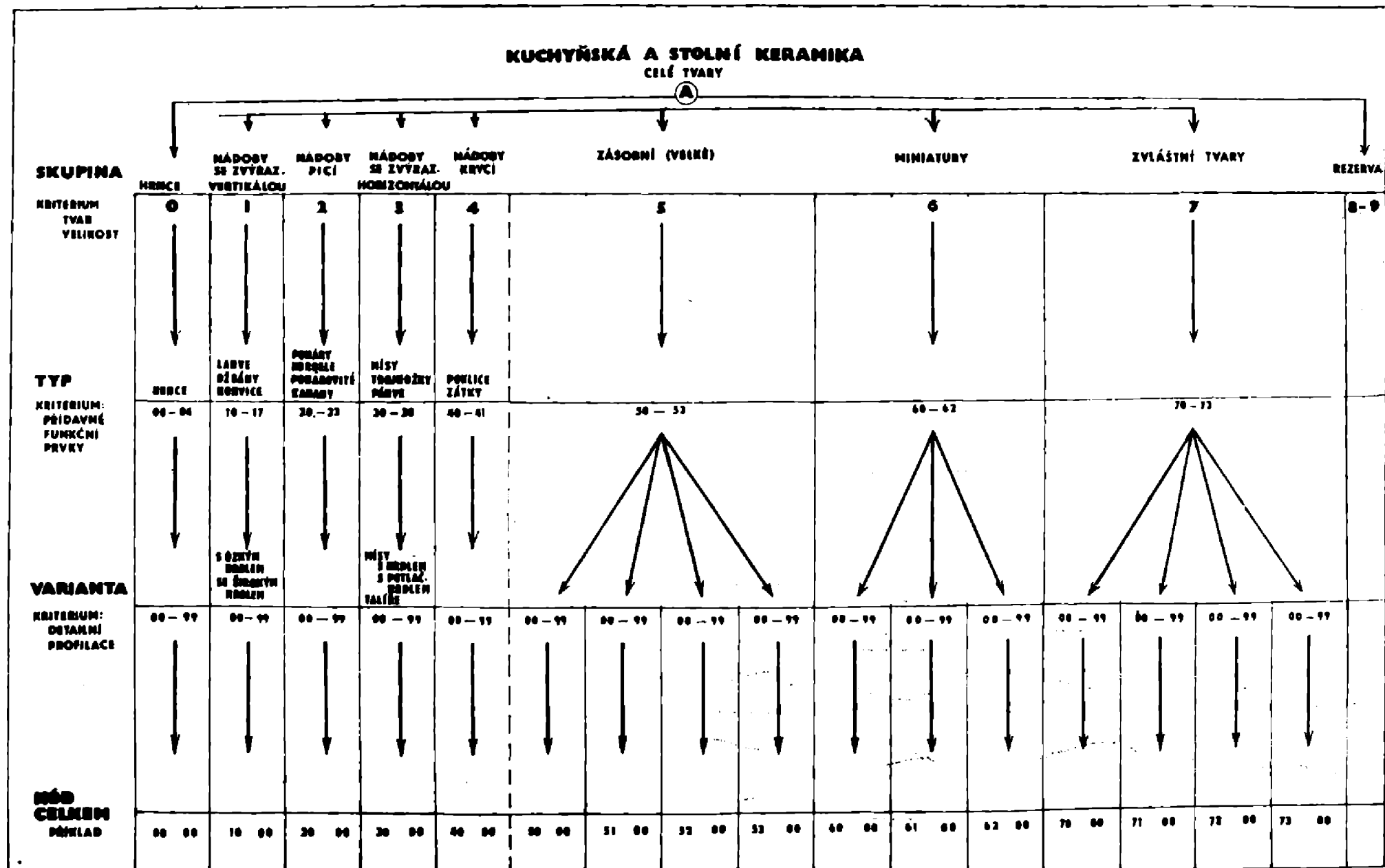
Za uplynulé období byl pro vytvoření uvedeného schématu použit materiál z 22 archeologických výzkumů, prováděných na 10 lokalitách. Chronologicky lze zařadit tuto keramiku rámcově do období 13.—16. století. Starší období, vzhledem k dosavadnímu naprostému nedostatku archeologického materiálu ve zkoumaném regionu, nebyla do schématu zařazena.

Celkové množství materiálu z uvedených výzkumů činilo 51 070 ks, z čehož bylo 50 157 ks střepového materiálu a 913 ks celých tvarů. Některé soubory byly po předběžném vizuálním zhodnocení veškerého materiálu, využity pouze pro ty části klasifikace, pro něž jsou reprezentativními. Samozřejmým předpokladem nejen tohoto výběru, ale i další klasifikační práce s předkládaným schématem, je tudíž neustálá možnost nárůstu a doplňování jednotlivých prvků ve sledovaných skupinách vlastností středověké keramiky.

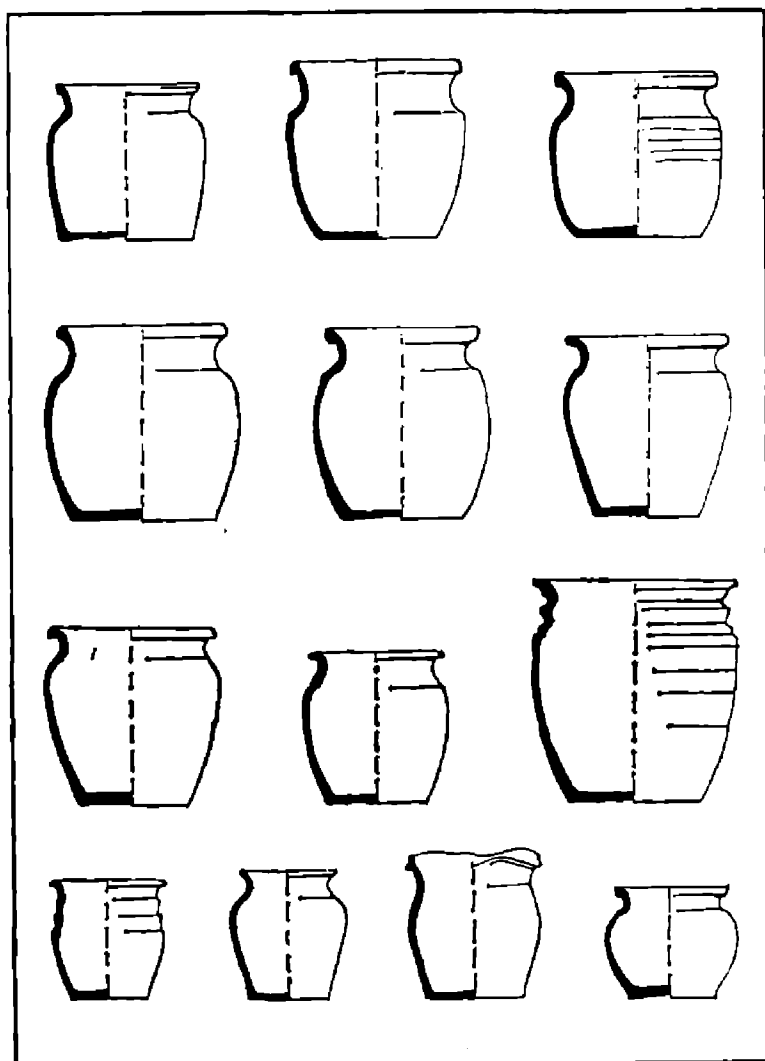
Ze shora uvedeného množství keramického materiálu bylo hodnoceno 18 319 kusů, z čehož připadlo na celé tvary 913 ks, na okraje 7051 ks, dna nádob

Obr. 1. Mapa tábořského okresu se zakreslením lokalit, z nichž byl použit materiál pro klasifikaci středověké keramiky. 1—4, 15, 22, Tábor, 5—7 ZSO Kravín, 8—9 Vlkov I, Vlkov II (Horusice), 10 Milevsko, 11 ZSO Potálov, 12—14, 18 Sezimovo Ústí, 17 Přeběnice, 18 Sedlec, 19 Chýnov, 20 Kozí Hrádek.

Obr. 2. Grafické zobrazení klasifikace celých tvarů kuchyňské a stolní keramiky v líní skupina-typ-varianta s přiřazeným numerickým kódem.

Obr. 3. Ukázka jedné z tabulek vzorníku pro celé tvary — hrnce. Tvarové varianty před přidělením stabilních čísel numerického kódu.

4499 ks, výzdobné prvky 4849 ks a úchyty 1007 ks. Ve vzornících byl tento, do schematu zařazený materiál, zredukován na následující počet variant a variet (subvarianty): 179 ks celých tvarů, 161 ks funkčních doplňků, 454 okrajů, 99 profilací den, 145 značek na dnech a 280 výzdobných motivů.

V následující části se pokusíme předvést deskripční schema jednotlivých sledovaných vlastností. Na středověké kuchyňské a stolní keramice sledujeme:

1. stupeň zachování
2. tvar nádoby
3. okraj a profilace stěny
4. funkční doplňky (úchyty, nožky, výlevky)
5. výzdoba
6. dna (profilace, spodní plocha, značky)
7. barva
8. technologické vlastnosti
9. rozměry

1. Stupeň zachování: použit jednomístný numerický kód pro vyjádření celistvosti zachovaného kusu keramiky. Rozlišujeme zde 9 typů:

- 0 — celý tvar
- 1 — torzo, doplnitelné v profilu
- 2 — torzo okraje (horní část nádoby)
- 3 — okrajový stěp s úplnou výzdobou
- 4 — okrajový stěp s částí výzdoby

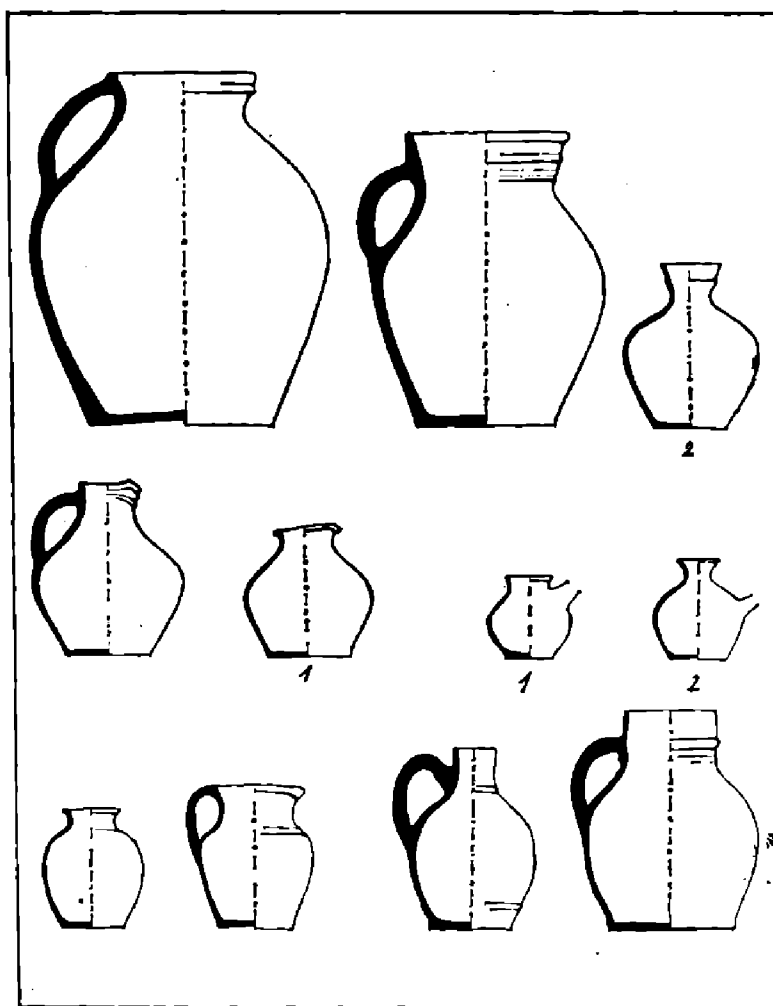
- 5 — torzo dna (spodní část nádoby)
- 6 — střepe dna
- 7 — střepe z těla nádoby
- 8 — jiný střepe (funkční doplňky)

2. Tvar nádoby: použit čtyřmístný numerický kód. Na prvním místě hodnotíme základní funkční, popřípadě z nich vyplývající tvarové vlastnosti a velikost nádob. Rozlišujeme zde celkem 8 skupin:

- 0 — hrnce (obr. 3)
- 1 — nádoby se zvýrazněnou vertikálou (džbány, lahve, konvice) (obr. 4)
- 2 — nádoby pící (poháre, korbele)
- 3 — nádoby se zvýrazněnou horizontálou (mísy, trojnožky, pánve)
- 4 — nádoby krycí (poklice, zátky)
- 5 — nádoby zásobní
- 6 — miniatury
- 7 — zvláštní tvary

Za kritérium pro druhé desetinné místo považujeme konkrétní typ tvaru, který je dán prezencí, či absencí, některých funkčních doplňků (ucha, případně jiného úchytu, výlevky hubičkovité či trubkovité, jedné nebo více nožek). V tomto případě hraje číslo na druhém desetinném místě roli indexu. Třetí a čtvrté desetinné místo pak označují varianty daných typů nádob a jsou řazeny nárůstem. Obě desetinná místa jsou sdružena tak, aby bylo možno využít 00—99 variant (obr. 2).

Klasická (nejednotná) tvarová terminologie reaguje nejen na základní tvar nádoby, ale v mnoha případech současně využívá i pohledu na funkční doplňky, a to v různých rovinách. Z tohoto důvodu se obecně v literatuře při morfologické

Obr. 4. Ukázka jedné z tabulek vzorníku pro nádoby se zvýrazněnou vertikálou. Pro ilustraci do tabulky zakresleny tvarově zcela shodné, ale funkčně a názvem se lišící nádoby. 1 — lahev a konvička, 2 — lahev a konvička.

klasifikaci keramiky dělí materiál na hrnce, džbány, lahve, konvice, mísy, trojnožky, atd., přestože mnohé z takto označovaných tvarů se od sebe liší pouze funkčními doplňky a nikoliv tvarem. Při bližším studiu morfologických vlastností keramiky jsme došli k závěru, že je nutno tvarové a funkční doplňky hodnotit odděleně, neboť nádoby shodných tvarů se mohou lišit funkcí i názvem pouze na základě shora uvedených funkčních doplňků. Problematiku spojení tvaru a funkčních doplňků však nepovažujeme dosud za zcela vyřešenou, i když se na námi prostudovaném materiálu objevuje vývojová, funkční, případně i módní závislost mezi některými tvarovými variantami a funkčními doplňky.² Sledování těchto závislostí je podstatné i z hlediska vývoje středověkého hrnčířského řemesla, a je proto otázkou dalšího podrobného výzkumu.

3. — Okraj a profilace stěny: na tvarování okraje se podílí několik hrnčířských úkonů. Je to především různé ohýbání, či vytahování okrajové části hrnčířské hmoty. To je však do značné míry podmíněno výrazným zesílením stěny v těchto místech. Třetím, už více méně detailním úkonem, je konečná úprava šablonou nebo hrnčířskou čepelí. Řemeslník však může práci na nádobě ukončit při kterémkoli z popsanych úkonů, popřípadě některý z nich vynechat. V určitých případech dokonce přechází z jednoho typu okraje na jiný. Z těchto důvodů jsou mezi jednotlivými typy okrajů dosti široké mezní sféry, promítající se až do variant a variet (obr. 5).

Vlastní okraj je v našem schématu popisován pětímístným numerickým kódem. Kritériem prvního místa je základní modelace, určující typ okraje. Na zkoumaném materiálu rozlišujeme 7 typů, platících pro všechny tvary nádob, i když ne každý typ je zatím u všech tvarů zastoupen.

- 0 — prostý
- 1 — výrazně zesílený
- 2 — dovnitř přehnutý
- 3 — přehnutý
- 4 — vyložený
- 5 — vytažený
- 6 — okružní

Na druhém až čtvrtém desetinném místě sa zabýváme mírou a kvalitativními vlastnostmi modelace, včetně různého kombinování modelačních úkonů a konečnou úpravou okraje. Číslem na pátém místě klasifikace okraje a profilace stěny je označována tzv. základní výzdoba, která, podle našeho názoru, není výzdobou v pravém slova smyslu. Domníváme se, že stojí někde mezi profilací nádoby, okrajem (který někdy i modifikuje) a výzdobou vlastní. Myslíme však, že je více spjata s technologií dotváření nádoby, a proto ji zařazujeme, s vědomím určité schematizace, na toto místo.

4. — Funkční doplňky: použit čtyřmístný numerický kód, kde na prvním místě hodnotíme charakter doplňku, tj.:

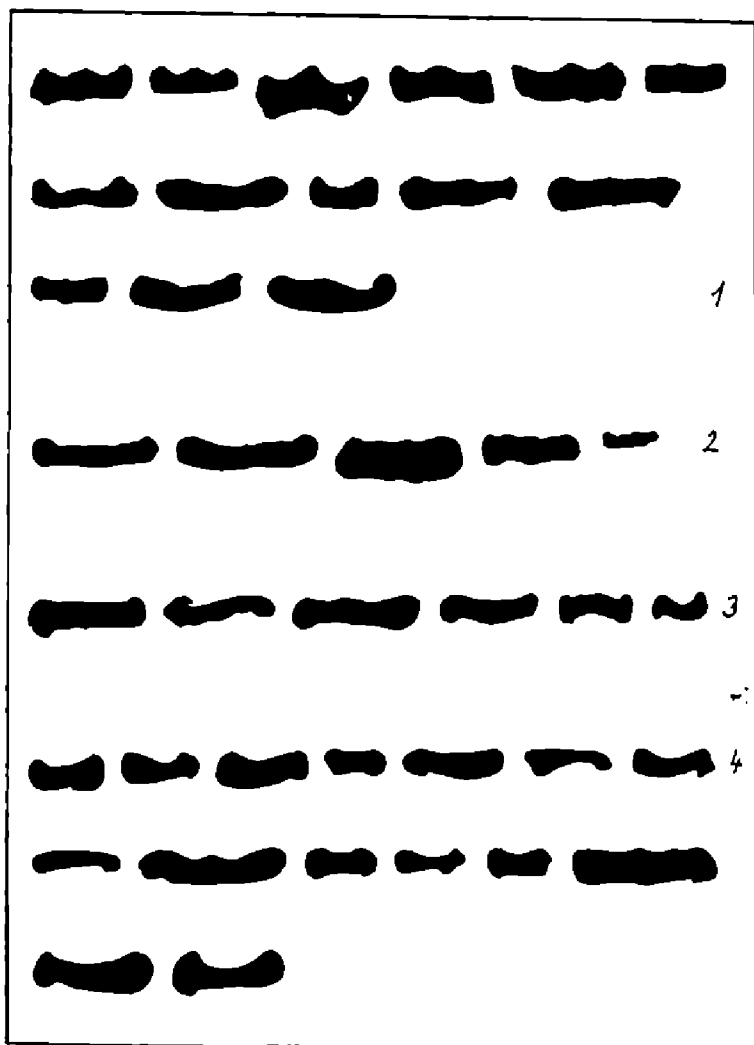
- 0 — ucho (obr. 6)
- 1 — knoflík (obr. 7)
- 2 — dlouhé držadlo
- 3 — nožky
- 4 — výlevky

Na druhém místě je určován typ funkčního doplňku, daný charakteristickým tvarem, či průřezem. Tak bylo ve skupině 0 (ucha) vyčleněno 10 typů (obr. 6), ve skupině 1 (knoflíky) 10 typů (obr. 7), ve skupině 2 (držadla) 2 typy,

O HRNCE						
6 OKRUŽÍ						
60 ZAKLONĚNÉ PLOCHÉ		61 ZAKLONĚNÉ PROŽLABENÉ			62 SVISLE PLOCHÉ	
600 VÝRAZNĚ ODSAZENÉ	601 S VÝR. LIŠTOU	610 VÝR. ODSAZ.	611 S LIŠTOU	612 S VÝRAZ. LIŠTOU	620 NEVÝRAZNĚ ODSAZENÉ	621 VÝRAZ. ODSAZENÉ
					63 SVISLE PROŽLAB.	
622 S LIŠTOU		623 S VÝRAZNOU LIŠTOU		624 ZESÍLENÉ OBLÉ	630 VÝRAZNĚ ODSAZENÉ	
				64 ŠIKMÉ PLOCHÉ		
631 S LIŠTOU	632 S VÝRAZNOU LIŠTOU		640 S NEVÝRAZ. ODSAZENÍM	641	642 S LIŠTOU	643 S VÝR. LIŠTOU
65 ŠIKMÉ PROŽLABENÉ						
650 VÝRAZNĚ ODSAZENÉ		651 S LIŠTOU	652 S VÝRAZNOU LIŠTOU		653 OBLÉ ZESÍLENÉ	
66 OHNUTÉ						
654 ZESÍLENÉ KLADIVOVITÉ	660 V OKRUŽÍ NEV. ODSAZ.	661 V OKRUŽÍ VÝR. ODSAZ.	662 V OKRUŽÍ S LIŠTOU	663 PŘED OKR. S LIŠTOU	664 PŘED OKR. S VÝRAZ. L.	

Obr. 5. Ukázka jedné z tabulek vzorníku pro okraje a profilace stěny. V tomto případě se jedná o varianty okruží u hrncovitých nádob.

Obr. 8. Ukázka jedné z tabulek vzorníku pro úchyty — průřezy uch. Na tabulce zobrazeny 4 typy průřezů (dvakrát prožlabené, vícekrát prožlabené, esovitě a se zataženou boční hranou) a v jejich rámci varianty řazené nárůstem.

ve skupině 3 (nožky) 2 typy a ve skupině 4 (výlevky) 2 typy. Třetí a čtvrté desetinné místo potom vyjadřují varianty každého daného typu s možností nárůstu 00—99.

5. — **Výzdoba:** výzdoba je vedle okrajů chronologicky nejpoužitelnějším kritériem při určování středověké keramiky. Její podrobný rozbor umožní nejen jemné datování jednotlivých souborů, ale i jejich zařazení do užších dílenských či výrobních okruhů. Proto právě této oblasti byla věnována mimořádná pozornost a při sestavování klasifikačního schématu jsme brali na zřetel nejen podobnost, ale v mnoha případech i totožnost jednotlivých výzdobných prvků (u tlačené výzdoby).

Ornament je popisován šestimístným kódem. Číslo na prvním desetinném místě řeší jeho umístění na nádobě. Do dalších třech desetinných míst se promítá technologie výzdoby, geometrie ornamentu a tvar výzdobného prvku včetně všech dosud zjištěných kombinací. Páté a šesté místo jsou sdruženy tak, aby poskytly možnost nárůstu jednoho sta variant výzdobného prvku či kombinovaného ornamentu. U těchto variant jde o zachycení individuálního stylu, ruky či výrobního nástroje hrnčíře. Platí to pro rytou, ale především tlačenou výzdobu (malované a plastické ornamenty se vyskytují na našem materiálu jen zcela výjimečně) (obr. 8).

Ve značném procentu případů však není přesná identifikace ornamentu možná kvůli jeho nezřetelnému provedení, či různému stupni kvality zachování. Předkládaný systém však nabízí 3 stupně identifikační přesnosti. Označení šestimístným kódem znamená v případě ryté výzdoby úplnou stylovou jednotu, v případě tlačené výzdoby jde o totožnost s ornamentem ve vzorníku. V případě

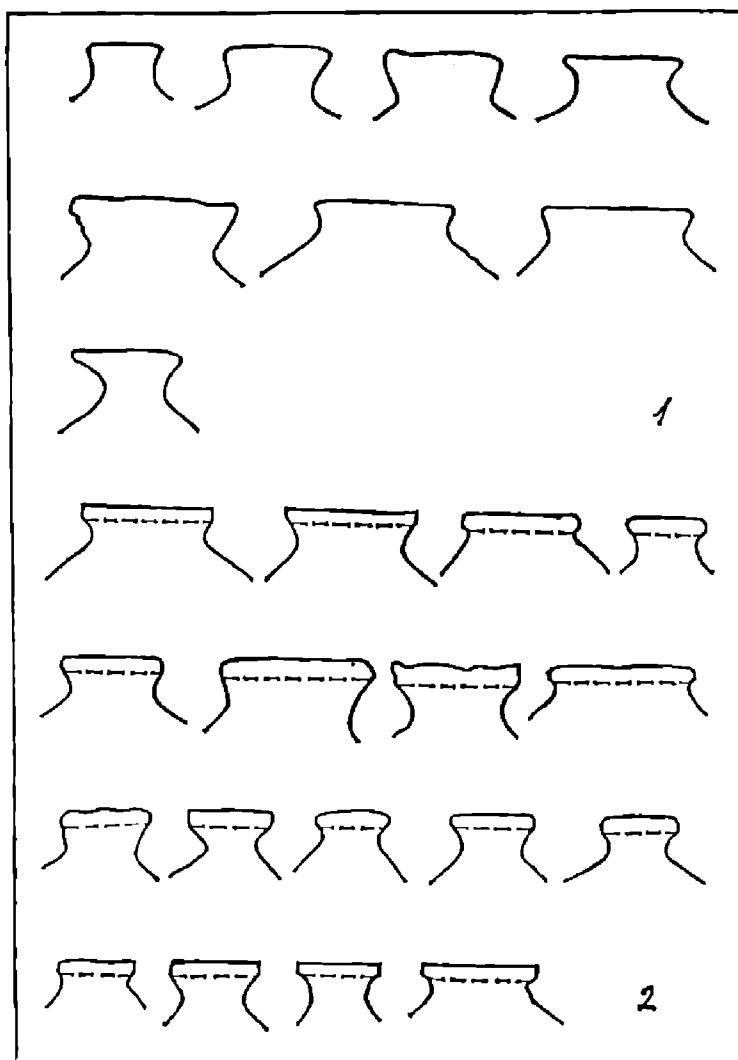
podobnosti, ale ne úplně jistoty v zařazení, je za kódové označení přidáván u tlačené výzdoby index „P“. Ornament však může být označen jen kódovým číslem čtyřmístným, a to pokud není bližší identifikace možná.

Při vytváření vzorníku jednotlivých výzdobných motivů (a obdobně i u značek na dnech nádob) jsme využili, z důvodů co nejobjektivnějších výsledků, techniky snímání vzorku otiskem. Po prvotním sejmutí byl každý vzorek doretušován a opět korigován se skutečností na nádobě. Takto získaný ornament (či značka) byl překreslen a zařazen do vzorníku.

6. — Dno: použit sedmimístný numerický kód. Na prvním místě hodnotíme spodní plochu dna (tj. makroskopicky sledovatelné stopy na dnech). Druhé až čtvrté místo popisují profil dna, při čemž druhé místo označuje typ profilu dna (celkem 8 typů), a třetí a čtvrté místo se věnují variantám nárůstu v rámci daných typů (tj. 00—99 variant). Páté až sedmé místo je použito pro zhodnocení značek na dnech nádob, a to tak, že páté místo označuje typ značky (typy 0—2) a následující dvě místa jsou věnována opět variantám nárůstu 00—99 v rámci daného typu (obr. 9).

7. — Barva: použit čtyřmístný numerický kód. První číslo označuje typ, tj. základní (převládající) barvu povrchu nádoby a druhé pak variantu, t. j. příměs či odstín, popřípadě skvrny na povrchu. Na třetím místě je hodnocena barva eventuálně se vyskytnuvší polevy a to ve dvou základních typech (0 — průhledná, 1 — neprůhledná). Čtvrté místo pak označuje barvu polevy ve stupnici 0—9.

8. — Technologické vlastnosti: do této skupiny zařazujeme chemické a fyzikální vlastnosti keramiky (rozbor použité hlíny — zastoupení chemických

Obr. 7. Ukázka jedné z tabulek vzorníku pro úchyty — knoflíky. Na tabulce zobrazeny 2 typy knoflíků (kónický širší prostý a kónický širší s nízkým válcem) a v jejich rámci varianty, řazené nárůstem.

prvků, přísad, ostřiva, výška výpalu, stupeň nasákavosti ad.), z nichž některé lze, i když s možností určitého zkreslení při subjektivním posuzování, vysledovat i makroskopickým sledováním, např. na lomu.

Protože nelze bez chemicko-fyzikálních laboratorních analýz dojít k objektivním závěrům při hodnocení uvedených vlastností, budou vybrané vzorky, z nichž vždy část zůstane uložena ve vzorníku pro další srovnávání, předány na technologický rozbor do střední průmyslové školy keramické v Bechyni.

9. — Rozměry: použit 26 místný kód, v němž jsou vepsány po sobě jdoucí hodnoty:

- 1.— 3. místo: výška nádoby
- 4.— 6. místo: průměr okraje
- 7.— 9. místo: průměr dna
- 10.—12. místo: průměr hrdla
- 13.—15. místo: průměr největší výdutě
- 16.—18. místo: výška ode dna k místu největší výdutě
- 19.—21. místo: výška od místa největší výdutě k hrdlu
- 22.—24. místo: největší rozměr (u střepe)
- 25.—26. místo: síla střepe.

Z uvedeného vyplývá, že celý numerický kód pro rozměry bude užíván nepoměrně méně, než posledních pět čísel, neboť zastoupení celých tvarů vůči střepevému materiálu je, a to i v novějších výzkumech, minimální.

236 PÁSEK

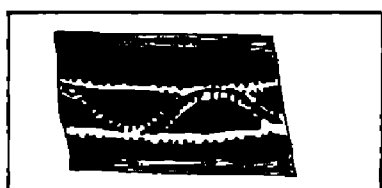
2360 STYLIZOVANÁ ROZVILINA

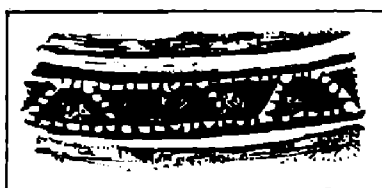
2360 00

2360 01

2360 02

2360 03

2360 04

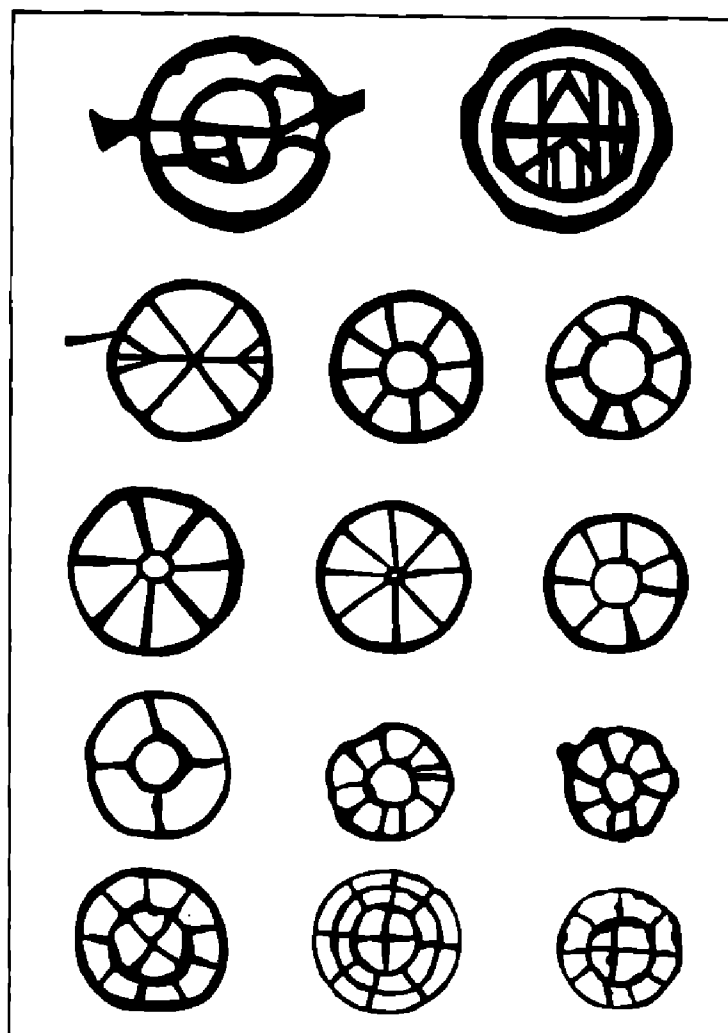
2360 05

2360 06

Obr. 8. Ukázka jedné z tabulek vzorníku pro výzdobu. Na tabulce je zachycena jedna z pracovních fází při řazení variant jednoho typu výzdoby — tj. stylizované rozviliny v pásku.

Obr. 9. Ukázka jedné z tabulek vzorníku pro značky na dnech nádob. V tomto případě se jedná o varianty značek, vycházejících z kruhu.

Závěrem: V uvedeném příspěvku jsme se pokusili naznačit schema pro klasifikaci středověké kuchyňské a stolní keramiky táboorského regionu. Jsme přesvědčeni, že rozborem jednotlivých souborů lze keramiku nejen detailně popsat, evidovat, hodnotit, případně pracovat s ní i počítačově, ale že použijeme výsledků i pro přesnější chronologické zařazení nálezových souborů i jednotlivostí. Již dnes se zdá, že (i za pomoci dalších poznatků — známá absolutní data, stratigrafie ad.) bude možno určit posloupnost časových horizontů ve sledovaném období 13.—první poloviny 16. století s přesností kolem čtvrt století.

Od této základní práce s materiálem a snahy po přesnějším datování lokalit je nutno přejít ke globálnímu studiu středověkého hrnčířského řemesla, ať už je to zjišťováním vývoje řemesla, způsobů výroby, odlišování jednotlivých dílen a výrobních okruhů, či vysledování dalších ekonomických a z nich vyplývajících sociálních vztahů ve středověké společnosti.

Některé z praktických činností, souvisejících se středověkým hrnčířstvím se pokoušíme ověřovat i experimentálně.

Uvedené schema pro třídění středověké kuchyňské a stolní keramiky na Tábořsku je detailně zpracováno v první části připravované práce, která bude obsahovat též jeho aplikaci při vyhodnocování materiálu ze systematických archeologických výzkumů Tábořska a z toho vyplývající příslušné, především chronologické, závěry. Práce bude publikována monograficky v řadě Supplement Husitského Tábořa v nejbližší době po zpětném numerickém vyhodnocení použitých keramických souborů.

Poznámky

- 1 Dosud byly archeologicky zkoumány ZSO Kavčí, ZSO Kravín a ZSO Potálov.
- 2 Nikoliv každý džbán může být, při absenci funkčních doplňků, považován za lahev. Ne každá mísa může být v daném tvaru doplněna na trojnožku. Tvarovou shodu vykazují např. na obr. 4 džbán a lahev (označeny 1) a lahev a konvička (označeny 2), i když se liší funkčními doplňky.

Literatura

- Bouzek J. 1971, Klasické metody třídění, in: *Nové archeologické metody I*, UK Praha, 31—54.
- Bouzek J.—Buchvaldek M. 1971, *Nové archeologické metody I. Třídění materiálu*. UK Praha.
- Černohorský K. 1952, *Keramika a feudalismus*, ČL 39, 223—230.
- Černohorský K. 1953, *Keramika a feudalismus*, ČL 40, 21—31.
- Drobná Z. 1951, *Husitské památky v našich zemích*, ČNM, 89.
- Drobná Z. 1963, *Česká středověká keramika*, in: *Středověká keramika v Československu*, Praha, 14—18.
- Durdík T. 1980, *K chronologii keramiky 14.—počátku 15. století ve východní části středních Čech*, AH 5, 361—368.
- Hejna A. 1966, *Středověká vesnická keramika v Čechách*, SbNM řada A — *Historie*, XX, č. 5, 313—363.
- Hejna A. 1967, *Slohová kritéria v datování středověké keramiky*, ČNM 136, 177—183.
- Hejna A. 1975, *Domácí tradice a cizí vlivy ve tvarovém inventáři středověké keramiky v českých zemích*, in: *Zpráva o IV. celostátním semináři o středověké keramice v Opavě*, Zprávy ČSSA XXVII, 1—2, str. 1—9.
- Jičín R.—Vašíček, Z. 1971, *K možnosti srovnávání tvarů na základě podobnosti*, in: *Nové archeologické metody I*, UK Praha, 131—139.
- Nekuda V. 1975, *Pfaffenschlag. Zaniklá středověká ves u Slavonic*, Brno, 92—134.
- Nekuda R. 1980, *Korpus středověké keramiky datované mincemi z Moravy a Slezska*, AH 5, 389—450.
- Nekuda V.—Reichertová K. 1968, *Středověká keramika v Čechách a na Moravě*, Brno.
- Pavlu I. 1971, *Pražská keramika dvanáctého a třináctého století*, *Praehistorica IV*.
- Pavlu I.—Pavlu I. 1971, *Seriace nálezových souborů středověké keramiky*, in: *Nové archeologické metody I*, UK Praha, 122—130.
- Pleiner R. 1970, *Středověká výroba smoly v Krásné dolině u Rakovníka*, PA LXI, 472 až 515.
- Pleinerová I.—Zeman J. 1970, *Návrh klasifikace časně slovanské keramiky v Čechách*, AR, 721—732.
- Radoměrský P. 1963, *Keramika datovaná mincemi*, in: *Středověká keramika v Československu*, Praha, 32—38.
- Radoměrský P. 1964, *Středověká keramika*, *Muzejní a vlastivědná práce II*, č. 2.
- Radoměrský P.—Richter M. 1974, *Korpus české středověké keramiky datované mincemi*, SbNM XXVIII, č. 2—4, 57—171.
- Reichertová K. 1956, *Příspěvek k datování středověké keramiky v Čechách*, PA XLVII, 171—185.
- Reichertová K. 1957, *K metodickým otázkám studia středověké keramiky*, AR, 567 an.
- Reichertová K. 1957, *Příspěvek k datování středověké keramiky 13. století*, ČNM CXXVI, 147—153.
- Reichertová K. 1959, *Středověká keramika datovaná mincemi*, PA L, 246—256.
- Reichertová K. 1965, *Středověká keramika ze Sezimova Ústí, Tábora a Kozího Hrádku*, ASM III.
- Richter M.—Smetánka Z. 1959, *Příspěvek k metodice studia středověké keramiky v Čechách*, AR, 86—97.
- Richter M. 1959, *Keramika z 12. až poč. 14. století v Čechách datovaná poklady mincí*, ČNM CXXVII, 4—20.

- Richter M. 1961, Nejstarší středověká polévaná keramika v Čechách, PA LII, 533—579.
 Svoboda J. 1977, Pokus o matematickou analýzu slovanské keramiky [K rekonstrukci a datování slovanských hrncovitých nádob z Čech], Zprávy ČSSA při ČSSAV XIX.
 Švehla J. 1901, Nádobí kuchyně a stolu staročeského. Droby k dějinám českého hrncířství XIV. a XV. století. Tábor.
 Švehla J. 1911, Nádobí s nápisy z Ústí Sezimova a Kozího Hrádku, ČSPSČ XIX, 9.
 Švehla J. 1932, Několik poznámek pokud se týká krášení středověkých nádob, JHS V, 53.
 Turek R. 1947, České hradištní nálezy datované mincemi, SlAnt I, 485—534.
 Zápotocký M. 1978, Středověká keramika severočeského Polabí. Morfologie a relativní chronologie, PA LXIX, 171—238.
 Zápotocký M. 1979, Katalog středověké keramiky severočeského Polabí, Výzkumy v Čechách — Supplementum, AÚ ČSAV Praha.

Z u s a m m e n f a s s u n g

Zur Klassifizierungsmethodik der keramischen Funde aus der Gegend von Tábor

Die Autoren legen ein Klassifizierungsschema der Küchen- und Tafelkeramik aus der Gegend von Tábor vor, wie es seit dem Jahr 1980 ausgearbeitet wurde. Als Unterlage diente ihnen keramisches Material aus 10 Fundstätten, wo 50 157 Stück Scherben und 913 ganze Formen aus der Zeit vom 13.—16. Jahrhundert geborgen wurden. Ausgewertet wurden 18 319 Stück und schließlich wurde das nach dem Schema gegliederte Material auf die folgenden Zahlen von Varianten und Subvarianten (Varietäten) reduziert und in das Klassifikationsmusterbuch eingeschaltet: 179 St. komplette Formen, 161 Funktionsergänzungen, 454 Ränder, 99 Bodenprofilierungen, 145 Bodenmarken und 280 Dekormotive.

Im folgenden Teil des Aufsatzes beschreiben die Autoren in aller Kürze die bei der mittelalterlichen Küchen- und Tafelkeramik verfolgten Eigenschaften (Erhaltungsstufe, Gefäßform, Rand und Wandprofilierung, funktionelle Erhöhungen, Dekor, Boden, Farbe, technologische Eigenschaften und Ausmaße) und das diesen entsprechende numerische Codesystem auf der Linie: Gruppe-Typ-Variante-Subvariante.

Das besprochene Schema wird im ersten Teil der vorbereiteten Arbeit ausführlich behandelt, die auch dessen Anwendung bei der Wertung des Materials aus systematischen archäologischen Forschungen in der Gegend von Tábor und die daraus erfließenden, vor allem chronologischen Schlußfolgerungen enthalten soll. Diese Arbeit wird als Monographie in der Reihe Supplement Husiského Tábora im Laufe des Jahres 1983 erscheinen.

Abbildungen:

- Abb. 1. Karte der Gegend von Tábor mit den Keramikfunden, die zur Klassifikation der mittelalterlichen Keramik gedient haben, 1—4, 15, 22 Tábor, 5—7 Ortswüstung Kravín, 8—9 Vlkov, I, Vlkov II (Horusice), 10 Milevsko, 11 Ortswüstung Potálov, 12—14, 16 Sezimovo Ústí, 17 Přeběnice, 18 Sedlec, 19 Chýnov, 20 Kozí Hrádek.
 Abb. 2. Graphische Darstellung der Klassifikation der ganzen Gefäße in der Linie Gruppe-Typ-Variante mit dem numerischen Kod.
 Abb. 3. Beispiel einer der Tafel für die ganze Töpfe. Formvarianten vor der Zuweisung des numerischen Kods.
 Abb. 4. Beispiel der Tafel für die Gefäße mit der ausgeprägten Vertikale. Zur Illustration sind auf der Tafel formenkundlich ganz identische, aber in der Funktion unterschiedliche Gefäße. 1 — Flasche und Kanne, 2 — Flasche und Kanne.
 Abb. 5. Tafel mit den Randtypen und Wandprofilation.
 Abb. 6. Tafel mit den Henkeln.
 Abb. 7. Beispiel einer Tafel mit Knopfhältern.
 Abb. 8. Beispiel einer Tafel für die Verzierung.
 Abb. 9. Beispiel einer Tafel für die Bodenzeichen.

